

Spis treści

Podziękowania	13
Uwagi	17
Wstęp. Zabawy z tradycją	23
Wprowadzenie. Konteksty kulturowe: japońskość teatru japońskiego	27

Część pierwsza W POROZUMIENIU Z BÓSTWAMI

Rozdział 1. U źródeł teatru japońskiego – narodziny tańca, narodziny <i>matsuri</i>	33
Rozdział 2. Od bogini Ama-no Uzume do Okuni – kapłanki z Izumo, czyli o rozwoju tańca japońskiego	37
Rozdział 3. Z dziejów muzyki japońskiej	40
Rozdział 4. Tradycja widowiskowa utrwalona w <i>matsuri</i>	44
Na polach, placach i klepiskach	45
Boskie zabawy (<i>kagura</i>) i <i>kabuki</i> z Chichibu (<i>chichibu-yo-matsuri</i>)	45
<i>Kagura</i> z Chichibu (<i>kamiyo-kagura</i>)	58
<i>Kabuki</i> z Chichibu (<i>yatai-kabuki</i>)	62
Polne zabawy <i>dengaku</i> z Ise (<i>ise-miya-otau-matsuri</i>)	65
Tradycja zza morza	87
Dworskie tańce – <i>bugaku</i> z Osaki (na kamiennym moście przed świątynią Shitenno-ji)	87
Tańce o przedłużeniu życia – <i>ennen</i> z Hiraizumi (powitanie Nowego Roku w świątyni Mōtsū-ji – <i>hatsuka-yo-matsuri</i>)	107
Tradycja zrośnięta w jednym miejscu (<i>on-matsuri</i> w Narze)	121
Kasuga-taisha, Wakamiya-jinja	121
Festiwal religijny <i>on-matsuri</i>	129
Przygotowania rytualne – oczyszczenie	129
Przeniesienie bóstwa	143
<i>Otabisho</i>	145
<i>Kami-asobi</i> : wszystko dla bóstwa	149
Po odprowadzeniu bóstwa	152
Bliżej teatru	179
<i>Nō</i> : gdy bogowie zstępują w wiosce Kurokawa (<i>kurokawa-nō</i>)	179
<i>Kyōgen</i> : żartobliwa pantomima w świątyni Mibu-dera w Kioto (<i>mibu-kyōgen</i>)	181
<i>Kabuki</i> : na wiejskiej scenie w Kuromori (<i>kuromori-kabuki</i>)	190
<i>Jōruri</i> : na wiejskiej scenie w Hata (<i>awa-ningyō-jōruri</i>)	207

Część druga
NŌ

Rozdział 5. Epoka 229

Rozdział 6. Historia 231

W drodze z nieba na ziemię 231

Od małej muzyki (*sarugaku*) do *nō* 232

Od Kan'amiego do dziś 235

W dobie kultury samurajskiej – okres powstania i rozwoju 236

Śladami Kan'amiego 236

Tam, gdzie maska spadła z nieba (238) Droga od *sarugaku* do *nō* (241)

Śladami Zeamięgo 244

W świątyni Daigo-ji (244) Świątynne medytacje (244) Odwrót losu (246) Na zesłaniu (247) U schyłku życia (250) Spuścizna w świątyni Hōzan-ji (251)

Imiona 255

Zeami teoretyk 256

Następcy Zeamięgo 257

On'ami (258) Zenchiku (258) Nobumitsu (259)

W dobie kultury mieszczańskiej – okres stabilizacji 261

W dobie fascynacji kulturą Zachodu 262

Od połowy XIX wieku do 1945 roku 262

Po 1945 roku 263

Rozdział 7. Pięć szkół *nō* 265

Rozdział 8. Estetyczne tajemnice *nō* 268

Monomane 268

Hon'i 269

Hana 269

Myō 270

Yūgen 270

Kokoro 271

Mushin 271

Ushin 272

Rōjaku 272

Ma 272

Ka-bu-issin 273

Rokurin-ichiro 273

Rozdział 9. Scena – balansując między *sacrum* a *profanum* 277

Z dziejów sceny i budynku teatru *nō* 277

Elementy konstrukcyjne i ich mowa 281

Scena główna (*hon-butai*), kolumny (*hashira*), schody (*kizahashi*) 283

Scena tylna (*ato-za*), scena boczna (*waki-za*), garderoby (*gakuya*) 284

Pomost (*hashigakari*), sala lustrzana (*kagami-no ma*) 285

Kurtyna *agemaku* 287

Zasady ruchu scenicznego 288

Po stronie *profanum* – widownia 290

Przedmioty sceniczne 291

Przedmioty ustawiane na scenie (*tsukurimono*) 291

Rekwizyty (*ko-dōgu*) 297

Rozdział 10. Aktor	301
<i>Emploi</i> aktorskie	301
<i>Shite</i>	301
<i>Waki</i>	302
<i>Tsure</i>	302
<i>Ko-kata</i>	302
<i>Ai-kyōgen</i>	303
Asystent sceniczny (<i>kōken</i>)	303
Gra	303
Umiejętność śpiewania	304
Umiejętność poruszania się	305
<i>Kamae</i>	305
Sekwencje ruchowe <i>hakobi</i> , gesty <i>kata</i>	308
Uczyć się <i>nō</i>	324
Być postacią	327
Być mistrzem	328
Być tajemnym	328
Sięgać po Kwiat	329
Spoglądać na siebie	329
Reżyserować siebie	330
Maski	331
Peruki	334
<i>Tare</i>	334
<i>Kashira</i>	334
<i>Kazura</i>	337
Nakrycia głowy	337
<i>Kanmuri</i>	337
<i>Tengan</i> i <i>wakanmuri</i>	337
<i>Eboshi</i>	341
<i>Bōshi</i> i <i>zūkin</i>	341
Kostiumy	341
Klasyfikacja	342
<i>Kosode</i>	343
<i>Nuihaku</i> (343) <i>Atsu-ita</i> (348) <i>Surihaku</i> (348) <i>Noshime</i> (348)	
<i>Hirosode</i>	351
<i>Chōken</i> (351) <i>Maiginu</i> (351) <i>Mizugoromo</i> (356) <i>Kariginu</i> (356) <i>Nōshi</i> (356) <i>Happi</i> (356)	
<i>Jōge</i>	359
<i>Hitatare</i> (359) <i>Suō</i> (359)	
<i>Spodnie hakama</i>	359
<i>Hangire</i> (362) <i>Sashinuki</i> (362)	
<i>Obi</i>	363
<i>Kazura-obi</i> (363) <i>Hachimaki</i> (363) <i>Koshi-obi</i> (363)	
Łączenie elementów kostiumu	366
<i>Ki-nagashi</i>	366
<i>Nugisage</i>	366
<i>Tsubo-ori</i>	366
<i>Koshimaki</i>	369
<i>Kata-nugi</i>	369
Kolorystyka	369
Kołnierze	370

Rozdział 11. Wywiad z aktorem (*shite*): Kanze Tetsunō IX 371

O istocie *nō* 371

O aktorze, aktorstwie i o sobie 371

O przyszłości *nō* 380

Rozdział 12. Muzyka i instrumenty 383

Kusari, yotsuji, tori, kataji, okuri 386

Kakegoe 387

Orkiestra, chór 387

Śpiew (*utai*) 388

Nauka śpiewu 391

Notacja muzyczna 391

Rozdział 13. Taniec 393

Mai-goto 394

Hataraki-goto 395

Tachimawari 395

Kakeri 395

Inori 395

Mai-bataraki 395

Okina 396

Rozdział 14. Dramat 397

Autor 397

Tekst 398

Literackie korzenie 399

Klasyfikacja sztuk 400

Mugen-nō, genzai-nō, geki-nō, furyū-nō 401

Pięć typów bohaterów 401

Miejsce sztuki *nō* w programie przedstawienia 403

Struktura dramatu *nō* 404

Prozodia 404

Sztuki dwuczęściowe (*fukushiki*) 405

Sztuki jednoczęściowe (*tanshiki*) 407

Kayoi-Komachi na scenie 407

Dramat *nō* po spotkaniu Japonii z Zachodem 413

Część trzecia
KYŌGEN

Rozdział 15. Historia 419

Rozdział 16. Szkoły *kyōgen* 422

Szkoła Ōkura 422

Szkoła Izumi 423

Szkoła Sagi 423

Rozdział 17. Zbiory sztuk *kyōgen* 424

Rozdział 18. Estetyka 425

Rozdział 19. Scena, dekoracje, rekwizyty 426

Rozdział 20. Aktor 428

Emploi aktorskie 428

Okina i *sanbasō* 429

Gra 430

Sztuka mówienia 431

Sztuka poruszania się 431

Kamae 432

Sekwencje ruchowe *hakobi*, gesty *kata* 432

Ruch a onomatopeje 445

Zostać aktorem *kyōgen* 447

Maski 447

Kostiumy 449

Aktor-reżyser 452

Zasady ruchu scenicznego 452

Rozpoczynanie sztuk 452

Zejścia ze sceny 453

Rozdział 21. Wywiad z aktorem (*ado*): Nomura Manzō IX 455

O aktorze, aktorstwie i o sobie 455

Dziś i jutro *kyōgen* 467

Rozdział 22. Muzyka 469

Rozdział 23. Dramat 470

Autor 470

Walory literackie 471

Treść, bohaterowie, komizm 472

Język, styl wypowiedzi 473

Klasyfikacja sztuk 474

Klasyfikacja obowiązująca w szkole Ōkura 475

Waki-kyōgen 475

Daimyō-kyōgen 475

Shōmyō-kyōgen 476

Muko-onna-kyōgen 476

Oni-yamabushi-kyōgen 476

Shukke-zatō-kyōgen 476

Atsume-kyōgen 476

Klasyfikacja obowiązująca w szkole Izumi 476

Shinsaku-kyōgen 477

Farsa *Iruma-gawa* na scenie 477

Rozdział 24. Streszczenia sztuk 483

Sztuki *nō* 483

Sztuki *kyōgen* 500

Zakończenie 505

Przypisy 507

Tabele 521

Tabela 1. Ogólna chronologia dziejów Japonii 521

Tabela 2. Tradycja widowiskowa utrwalona w <i>matsuri</i>	522
Tabela 3. Tańce <i>bugaku</i>	523
Tabela 4. Tańce <i>ennen</i>	524
Tabela 5. Traktaty teoretyczne <i>nō</i>	525
Tabela 6. Nakrycia głowy (<i>kaburimono</i>) aktora <i>nō</i>	527
Tabela 7. Kostium <i>nō</i>	528
Tabela 8. Struktura dwuczęściowego dramatu <i>nō</i> (<i>fukushiki-nō</i> , <i>mugen-nō</i>)	529
Tabela 9. Odmiany <i>shō-dan</i>	529
Tabela 10. Klasyfikacja sztuk <i>kyōgen</i> w szkołach Ōkura i Izumi	530
Tabela 11. Kostium <i>kyōgen</i>	530
Bibliografia	531
Źródła rysunków	534
Indeks wybranych terminów, nazw, nazwisk, tytułów	535
Wykaz wybranych terminów, nazw, nazwisk, tytułów w zapisie japońskim	551